

presbyteri eorum azyma & jejunia sua impendunt, & recusant, tamen nos in mansuetudine spiritus postulemus, in istis quoque nobiscum concordare fieri; in hoc tu esto Paulus, qui iis qui sub lege erant factus est, & se purificavit & vasis. In ipso autem opusculi exordio fatetur non adeo multa esse, in quibus Græca Ecclesia merito a Latina dissentiat; tum addit: Neque enim multos eorum (Latinorum) errores esse scimus; neque tales, qui ad discendendas Ecclesias sint idonei, quandoquidem nullum est, quod ad ipsum fidei caput pertinet. Excedere tamen in his postremis verbis, fateor, sapientissimum Scriptorem; processio enim Spiritus a Patre & Filio velut ab uno eodemque principio rem esse fidei agnoscendum & profitendum est.

(b) Mirari subit cur in acclamationibus quotannis iterandis a Græcis in Dominica Orthodoxiæ, de quibus in notis superioribus sæpe admonuimus, eadem factæ acclamationes fierent Ignatio pariter, & Photio, quin & ana-thema pariter dictum fuerit iis omnibus, quæ scripta, aut dicta fuerant in Sanctos Patriarchas Tarasium, Stephanum, Photium, Antonium, & Nicolaum. Cum enim Patriarchæ isti, Ignatius & Photius, adeo inter sese pugnasse visi fuerint, non satis utique assequor, cur scripta adversus utrumque eodem anathemate obvolvi potuerint. Literæ illæ acclamationum sub Theodora & Michaelæ VI. nempe circa medium sæculi XI. prodierunt.

D. Sæpius audiui a Viris eruditissimis, hanc voculam *Filioque* additam Symbolo in causa fuisse, cur Græci sese ab Ecclesia Romana separaverint. Velim igitur scire quandonam hæc particula *Filioque* inserta fuerit Symbolo, & an illius additio legitima extiterit ratio, cur Græci a Romana, & totius Occidentalis Ecclesiæ Communionem desicerent?

M. In præfigendo tempore, quo hæc vocula *Filioque* addita fuit Symbolo, seu quo publice cœpit de Spiritu Sancto decantari in Ecclesia: *Qui a Patre, Filioque procedit*, non una omnium Scriptorum est sententia. S. Thomas in prima parte summæ Theologicæ vocem *Filioque* censet Symbolo additam esse in quodam Concilio generali, quod nonnulli asserunt fuisse Concilium generale Constantinopolitanum primum, alii Concilium septimum Œcumenicum, quod est Nicænum Secundum. Id tamen, ut candide fatear, omnino incertum est; & in hoc solo consentiunt Scriptores Latini, quod velint ante Schisma Photianum multis in Regnis & Provinciis in Occidente jampridem invatuisse usum canendi in Missa Symbolum cum vocula *Filioque*, hujusque additamenti primos Auctores fuisse Hispanos. Toletana siquidem Synodus tertia, regnante in Hispaniis Reccardo, celebrata anno DLXXXIX. recitavit Symbolum Nicænum, moxque Constantinopolitanum cum his verbis: *Qui a Patre Filioque procedit*. Idem Symbolum cum additione illius particulæ *Filioque* recitatum fuit in Con-

liis Toletano Octavo ann. DCXIII. Emeritano ann. DCLXVI. Toletano duodecimo, ac decimo tertio, Bracarensi quarto, & Toletano decimo quinto. Galli Hispanos æmulati sunt, & sub finem octavi sæculi, postquam videlicet auditum est, Græcos negare Spiritum Sanctum ex Filio procedere, Symbolum Constantinopolitanum particula *Filioque* auctum, in Concilio Gentiliaco, & Francofordiensi inter Missarum solemnia cani debere præceperunt. Tardius tamen a Romanis hæc vox *Filioque* adjecta Symbolo suscepta fuit, idque doctissimus Pagijs, alique Viri eruditi non credunt ante contigisse, quam Symbolum Romæ cani cœptum est, hoc est, ante ann. MXIV. quo Henricus Imperator apud Benedictum Octavum Summum Pontificem egit, ut ad publicam Missam in Ecclesia Romana Symbolum concineretur, quemadmodum in Germania jampridem solitum erat. Hoc tamen non nisi ægre Imperator obtinuit, Romanis Presbyteris minime probantibus concini Symbolum fidei in sua Ecclesia, quæ intemeratam fidem hæctenus servaverat. Quocirca, Baronius, & Spondanus ajunt: *placent ista: sed nobis gratius si venerandæ antiquitati annorum mille magis delatum esset, quam novitati*. Porro, hæc additio voculæ *Filioque*, occasio, seu prætextus fuit firmandi perpetui Schismatis, quod undecimo Ecclesiæ sæculo instauravit Michael Cevalarius Patriarcha Constantinopolitanus. Dictitabant siquidem Græci, sancitum olim fuisse Canone speciali Synodi Ephesinæ generalis, licere nemini fidem alteram proferre, vel conscribere, vel componere, præter eam, quæ a Sanctis Patribus Nicææ congregatis definita est. Ex quo inferebant, non potuisse, nec debuisse Romanum Pontificem toti Ecclesiæ communi Symbolo hanc vocem *Filioque* addere. Verum, hunc fuisse vanum Græcorum prætextum duplici potissimum argumento demonstro. Primo, quia Romanus Pontifex hanc voculam *Filioque* insereri tandem consensit, quod eam aliæ jam Occidentis Ecclesiæ ad fidei confirmationem, & uberiorem explicationem dogmatis de Processione Spiritus Sancti necessariam jam olim censuerant admittendam. Nec contra adductum Canonem Ephesinum peccavit Romanus Pontifex, dum huic voculæ *Filioque* Symbolo adjectioni consensit, quia etsi ille Canon prohibeat alteram fidem conscribere præter Nicænam, nihilosecui ab eodem Concilio Ephesino constat admissum esse Symbolum Constantinopoli editum, hoc est, Symbolum Nicænum, variis declarationibus, immo non paucis articulis auctum, unde facile colligitur, Patres Concilii Ephesini eo vocabulo alterius fidei, quam conscribi vetat, non formulam, quæ explicationem Christianæ doctrinæ normam doceret, prohibere voluisse, sed eam dumtaxat inhibuisse componi fidei Formulam, quæ spuria & peregrina dogmata complecteretur. Hunc enim Canonem ediderunt Patres Ephesini propter Formulam quamdam Nestorianam, quam Charisius Presbyter eis detulerat. Si ergo, ut verbis utar

Hugo-

Hugonis Etheriani lib. 3. de Hæresibus, quas Græci in Latinos devolvunt capite decimo sexto, Constantinopolitana Synodus Nicæno adjecto Symbolo: *In Spiritum Sanctum Dominum & vivificantem, & ex Patre procedentem. Si Chalcedonensis quoque Synodus Constantinopolitana adjecto Symbolo: Perfectum in divinitate & perfectum in humanitate, & Consubstantialem patri secundum divinitatem, nulla insimulatione, nulla reprehensione, nulla calumnia notandum est antiquioris Romæ Antistes, quod causa interpretationis dictionem unam (dico autem ex Filio procedere Spiritum Sanctum) Sanctorum plurimum Episcoporum, Sanctissimorumque Cardinalium consensu habito apposuerit*. Secundo, Romanus Pontifex vocem *Filioque* Symbolo adicere Latinis tantum concessit, ut in Ecclesiis Occidentis recitaretur in Symbolo, nec nullo Decreto Græcos ad idem faciendum adstrinxit, quin potius in Concilio Lugdunensi secundo licet a Græcis simul & Latinis cantatum sit intra Missarum solemnia: *Qui ex Patre Filioque procedit*, nequaquam tamen Græci ad Symbolum cum hoc additamento deinceps & perpetuo recitandum obstricti fuerunt, eaque conditione sœdus iniri postulavit Michael Palæologus Græcorum Imperator, ut sua Ecclesia Symbolum semper dicat, prout dicebat illud ante Schisma usque in hodiernum diem. Quam pacis conditionem Summus Pontifex Gregorius X. & Episcopi ultro approbarunt; idem concesserunt Græci Patres Concilii Florentini sessione 25. & Clemens Octavus Bulla XXXIV. decrevit ut Græci credere teneantur, Spiritum Sanctum ex Filio procedere, sed non teneantur pronunciare, nisi subisset scandalum. Ea de causa Græci, qui Romanam Ecclesiam colunt, Symbolum libere recitant sine additamento vocis *Filioque*. Quæ cum ita sint, nemo est, qui non videat additionem istius voculæ *Filioque* ad uberiorem fidei elucidationem Symbolo ab Ecclesia Romana insertæ non fuisse legitimam rationem, cur Græci, facto Schismate, ab Ecclesia Latina desicerent. Quapropter crediderim ipse primam mali labem, seu veram istius Græcorum Schismatis causam petendam esse a Patriarcharum Constantinopolitanorum ambitione conatu, quo jura sibi arrogabant aequalia iis, quibus Romana & Apostolica Sedes potiebatur, ita ut *Œcumenici*, idest Orbis Patriarchæ appellari vellent. Illis constanter, ut par erat, restiterunt Pontifices Romani usque ad Michaelæm Cevalarium Patriarcham Constantinopolitanum, qui undecimo sæculo ambitionis æstu abreptus Sedi Apostolicæ subesse detrectavit. Post obitum Michaelis Cevalarii sæpe actum est de reconciliatione ambarum Ecclesiarum, prout Græcorum Imperatores promovendis rebus suis eam utilem aut necessariam esse judicabant, & in Conciliis generalibus Lugdunensi secundo, Florentino, & Lateranensi IV. Græci cum Latinis concordiam inierunt. Sed ejusmodi uniones nullum fructum tulerunt, quia Græci non aliam Latinis quam Græcam fidem dederunt. Si plura de Græcorum

Graves. Hist. Tom. III.

Schismate, & de præcipuo illorum errore de Processione Spiritus Sancti a solo Patre scire desideres, leges Dissertationem XVIII. nostri Natalis Alexandri in Panoplia adversus Hæreses sæculorum noni, & decimi, & aliam Dissertationem, quæ est ordine prima inter Dissertationes Damascenicæ, quas doctissimus noster Michael le Quien præfixit fronti Editionis, quam adornavit, Operum S. Damasceni.

D. Cum Photius Patriarcha Constantinopolitanus varios Latinorum ritus ab Orientalis Ecclesiæ ritibus discrepantes acriter insectando, nullam de Azymis litem Latinis intenderit, facile adducor ut credam cum Sirmondo, cujus Opusculum de Azymo jam in præcedentibus nostris Colloquiis citasti, necdum tempore Photii azymorum usum in Ecclesia Romana fuisse receptum. Alioquin, cum Ecclesia Græca semper in Fermentato consecraverit, omni procul dubio Photius Latinorum de azymis ritum improbasset, si jam suo tempore Ecclesia Romana eorum usum recepisset, idest, si panes dumtaxat azymos in Sacrificio Missæ adhibuisset.

M. Circa azymorum apud Latinos antiquitatem tres præcipue versantur Theologorum sententiæ. Prima est Sirmondi Societ. Jesu, qui in Disquisitione de Azymo contendit, usum Fermentati octingentis & amplius annis in Ecclesia Latina solemnem fuisse, usum vero azymorum medio illo intervallo, quod a Schismate Photii usque ad Michaelæm Cevalarium effluxit, fuisse dumtaxat in ea receptum. Altera sententia est Cardinalis Bona libr. 1. Rerum Liturgicarum cap. 23. quæ in hoc tantum discrepat ab opinione Sirmondi, quod Sirmondus pro octingentorum & amplius annorum spatium excludat in Ecclesia Romana azymorum usum; at vero Cardinalis Bona usum tam azymi, quam fermentati promiscue & licite per ea sæcula in Ecclesia Romana adhibitum esse doceat. Postrema sententia est doctissimi Joannis Mabillonii, qui tam in Præfatione sæculi III. Benedictini, quam in Dissertatione singulari de Pane Eucharistico azymo & fermentato probat, perpetuum fuisse in Ecclesia Latina ab Apostolorum temporibus azymorum usum. Inter tres illos laudatos primi sublelli Scriptores, rem acu tetigisse videtur Cardinalis Bona, qui asserit, Ecclesiam Romanam per octingentorum & amplius annorum spatium panem sive azymum, sive fermentatum pro variis temporum, locorum, & personarum circumstantiis indiscriminatim adhibuisse. Suppetunt siquidem gravissima monumenta, quæ evincunt, Ecclesiam Latinam per multa sæcula panem tam azymo, quam fermentato in consecratione Eucharistiæ indifferenter usam fuisse. Azymorum apud Latinos ab ipsis Apostolorum temporibus usum probant omnia argumenta, quæ adducit Mabillonius, & præsertim testimonium Sancti Leonis IX. Romani Pontificis, qui adversus Michaelæm Cevalarium Patriarcham Constantinopolitanum scribens, asserit, a morte Christi Salvatoris nostri usque ad suum Pontificatum, hoc est

H 3

per

per mille ac ferme viginti annos Ecclesiam Romanam azymos panes in Missa Sacrificio adhibuisse. Verum, quemadmodum ex Mabillonii argumentis evincitur, antiquissimum esse in Ecclesia Romana usum consecrandi in pane azymo, ipsique Apostolorum temporibus coævum, ita minus evidentiā extant argumenta, quibus probatur, Ecclesiam Romanam per aliquot sæcula panem tam fermentatum, quam azymum in consecratione Eucharistiæ adhibuisse. Id primo colligitur ex more, qui antiquitus in Ecclesia obtinebat, juxta quem populus Christianus, sicut legitur in multis Conciliis, panem a Sacerdote consecrandum in Sacrificio Missæ offerebat, quem deinde in sacra Communionem participaret. Porro, hic panis, quem offerebat populus, & quem Sacerdos consecrabat, alius sane non erat, quam panis communis & usitatus, cum in primis Ecclesiæ sæculis, grassante atrociter Tyrannorum persecutione, sæpe in cryptis & in carceribus, sæpe occulte & ex occasione Sacrificium Missæ celebrari oporteret, nec azymum ubique conficere, aut paratum fideles, præsertim pauperes, habere haud possent. Hinc Tertullianus lib. 2. ad uxorem cap. 5. ait: *Non sciet maritus quid secreto ante omnem cibum gustes, & sciverit panem, non illum credet esse qui dicitur.* Facile autem scire potuisset maritus, vel saltem aliquid suspicari, si panis, quem mulier ad Sacrificium offerebat, & quem a Sacerdote consecratum domi clanculum, vel coram marito manducabat, non fuisset usitatus, seu fermentatus. Externa enim species, quam hic panis consecratus a specie panis communis, idest, fermentati, diversam habuisset, aliquam confestim suspicionem marito ingessisset. Id etiam confirmari potest discrete testimonio Sancti Ambrosii lib. 4. de Sacramentis cap. 4. sic fidelem alloquentis: *Tu forte dicis: meus panis est usitatus? Sed panis iste panis est ante verba Sacramentorum, ubi accesserit consecratio, de pane fit Caro Christi.* Panem autem azymum nemo, quem sciam, appellavit unquam panem usitatum. Adhæc, accedunt Decreta Romanorum Pontificum Melchiodis, Siricii, & Innocentii Primi, qui oblationes in altari consecratas appellant Fermentum. De Melchiade hæc in ejus Vita leguntur. *Hic fecit ut oblationes consecratae per Ecclesias ex consecratione Episcopi dirigerentur, quod declaratur fermentum.* Idem de Siricio Papa legitur in ejus Vita. *Innocentius vero hujus nominis Primus in Epistola, quam scripsit ad Eugubinum Episcopum, verat, ne Fermentum a se consecratum, quod per titulos Urbis Romæ, idest per Parochias mitti solemne erat, extra Urbem per Parochias deferretur, quia, inquit, non longe portanda sunt Sacramenta, quibus verbis aperte innuere videtur Summus ille Pontifex, Fermentum istud fuisse Sacro-Sanctam Eucharistiæ, non vero Eulogias simplices, ut visum est Baronio; Eulogias siquidem longe deferri nihil omnino prohibebat. Præterquam quod hæc Consecrationis vox, quam usurpant Summi Pontifices Melchiodes, & Siricius cum loquuntur de hoc Fermento, quod per Ecclesias mittebatur, non obscure insinuat, hoc Fermentum non fuisse Eulogias, quæ, ut constat apud omnes, in altari non consecrabantur,*

sed solum precibus benedicebantur, & in symbolum Catholicæ in fide, & in charitate communionis fidelibus distribuebantur, & ad absentes, juxta præsum Ecclesiæ usum, deferebantur. His itaque momentis patet, Ecclesiam Romanam per aliquot sæcula panem tam azymum, quam fermentatum in consecratione Eucharistiæ promiscue adhibuisse, ac subinde mirum non esse, quod Photius Patriarcha Constantinopolitanus, dum perstrinxit Latinorum ritus, nullam eis litem de azymis moverit, cum Ecclesia Romana tempore Photii consuetudinem adhuc retineret conficiendi Eucharistiæ tam in pane azymo, quam in fermentato. At in undecimo Ecclesiæ sæculo Michael Cerularius Patriarcha Constantinopolitanus controversiam contra Latinos de azymis excitavit, & propter eorum usum Latinam Ecclesiam proscripsit, quia Ecclesia Latina illo temporis intervallo, quod Photium inter & Cerularium intercessit, non permisit amplius promiscuum usum conficiendi Eucharistiæ in pane seu azymo, seu fermentato, sed sanxit, ut deinceps in solo pane azymo Latini Eucharistiæ consecrarent. Hic tamen obiter velim observes, quod licet Ecclesia Romana permittat etiamnum Græcis Catholicis usum consecrandi Eucharistiæ in pane fermentato, usus tamen Ecclesiæ Romanæ in azymo consecrantis longe Scripturæ Sacræ convenientior est, quippe qui defenditur exemplo Christi Domini, quem in azymo, pridie quam pateretur, Sacro-Sanctam Eucharistiæ instituisse, ex sacris Evangelistis Mattheo, Luca, & Marco, omnique argumentorum genere demonstravi speciali Dissertatione in Tractatu, quem edidi, de *Mysteriis, & annis Christi*, quam, si tibi per otium liceat, lectitare poteris.

D. Narrabat mihi nuperime quidam Scoti Discipulus, subtilem suum Doctorem in IV. Sent. Distinct. 11. quæst. 5. docere, quod sub Leone Papa (sunt ipsissima Scoti verba, quæ adhuc memoria teneo) fuit hæresis servans legem cum Evangelio. Et tunc æ viderentur Latini servare legem Judæorum, præceptum fuit conficere in pane fermentato. Sed quando rediit fides, & invaluit, usi sunt Latini pane azymo. An illa Scoti Doctoris subtilis historia vera sit, vel fabulæ loco haberi debeat, paucis declarare non te pigeat.

M. Ubinam gentium subtilis Doctor Scotus hanc Historiam expiscatus fuerit, plane me fugit. Certe nihil ejusmodi legitur in scriptis illius Pontificis Romani, qui Leonis nomine fuit donatus. Alitum quoque ea de re in Epistolis Leonis IX. Papæ silentium. Nullum apud veteres Historicos istius narratiunculæ vel minimum apparet vestigium. Hanc igitur Historiolam summo omnium antiquorum silentio falsitatis convictam, & citra ullam probationem a Scoto, alitque nonnullis Scriptoribus Scholasticis memoriæ proditam omnes hujus temporis Viri eruditi jure merito rejiciunt, eamque inter aniles fabulas ablegandam esse consentiunt, quorum judicio utroque pollice lubens subscribo.

D. Præter istas Controversias nono Ecclesiæ sæculo excitatas, quas hæcenus accurate exposuisti, prodieruntne aliqua Hæreses, quæ Fidei Catholicæ doctrinam oppugnant?

M. Hæ-

M. Hæresim Vigilantiæ, qui, ut jam diximus in nostris Colloquiis in Historiam quinti Ecclesiæ sæculi, sacrarum Reliquiarum venerationem, Sanctorum cultum & invocationem, necnon sacras peregrinationes damnabat, instauravit nono Ecclesiæ sæculo Claudius natio Hispanus, sicut testatur Jonas Aurelianensis initio lib. 1. de Cultu Imaginum, non vero Hibernus, ut fert communis error, quem secutus est Usserius. Hic Claudius, cum ex Hispania in Gallias venisset, in Palatio Ludovici Pii Imperatoris versatus est, ubi Presbyteri munia obivit, & ejusdem Principis clementia Episcopus Taurinensi subrogatus est Ecclesiæ, quo fit ut vulgo nuncupetur Claudius Taurinensis. Adversus errores, quos sparsit ille Hæreticus, & quibus insensavit Ecclesiam, perdocte scripserunt Jonas Aurelianensis Episcopus, & Dungalus Diaconus noni sæculi Scriptorum, quorum Opera recensimus in Colloquio quinto, in quo agemus de Viris illustribus, qui nono sæculo floruerunt, ibidemque referemus libros, quos edidit Claudius Taurinensis Hæreticus Antistes.

Eodem sæculo nono Joannes Scotus Erigena varios profudit errores, præcipue circa prædestinationem, quam juxta Pelagianorum hæresim explicabat; & circa Eucharistiæ, quam verum Christi Corpus, verumque Sanguinem continere infructu ore negavit, asseruitque, eam dumtaxat esse memoriam, & figuram Corporis Christi Domini. Quocirca hic Joannes Erigena præfuit Berengario, qui undecimo Ecclesiæ sæculo Sacramentorum parens fuit, & ad suum adstruendum errorem, Scripturæ & traditioni omnino oppositum, inausulto maleque nato Joannis Scoti Erigenæ libro plurimum usus est. Sed de Joanne Scoto Erigena, ejusque Operibus plura in Colloquio quinto dicemus.

COLLOQUIUM IV.

De Conciliis, quæ ad Fidem stabilendam, & sancendam Ecclesiæ disciplinam, nono sæculo fuerunt convocata.

D. CUM Ecclesia ad dirimendas fidei Controversias & sancendam Ecclesiæ disciplinam Concilia celebrare solet, Colloquium nostrum ab his Conciliis auspiciari debemus, quæ nono sæculo in causa Gothescalci Monachi Corbejenensis, & Photii Patriarchæ Constantinopolitani habita sunt. Deinde ad ea progrediemur Concilia, quæ eodem sæculo ad referendam Ecclesiæ collapsam disciplinam variis in locis fuerunt convocata.

M. Causa Gothescalci in sex Conciliis, Moguntino videlicet, duobus Carisiacis, Valentino III. Lingonensi, & Tullensi ventilata ac discussa fuit. Concilium Moguntinum adversus Gothescalcum anno DCCCXLVIII. in Urbe Moguntina indixit Rabanus ejus Urbis Archiepiscopus, cui Gothescalcus professionem suam, quam edidit de gemina Prædestinatione, obtulit, una cum libello, in quo eundem Archiepiscopum in quæstionibus de libero arbitrio, de Voluntate Dei, & de Redemptione Sanguinis Christi pro omnium salute effusi Semipelagianismi insinulavit. In hoc Concilio Mo-

guntino damnatus est Gothescalcus, & ad Archiepiscopum Remensem suum Metropolitanam remisus est. Gothescalci causæ cognitionem suscepit Hincmarus, eoque instigante in Synodo apud Carisiacum, vulgo Kiersi, Villam Regiam super Isaram in pago Sueffionensi, congregata, non solum damnatus est miserabilis ille Monachus, sed etiam verberibus castigatus libellum, in quo doctrinam suam exposuerat, eamque Scripturæ Sacræ & Sanctorum Patrum præsertim Sancti Augustini menti consentaneam esse pertendebat, coram Patribus igni tradere compulsus est, & in ergastulo cellæ Monasterii Altvillarensis reclusus fuit, ne doctrinam suam, quam Patres Synodi Carisiacæ hæreticam judicarent, aliis instillaret, latiusque propagaret. Alteram Synodum Carisiacam anno DCCCLIII. indixit Hincmarus, in qua ad reprobendam Gothescalci doctrinam quatuor condita sunt Capitula, quorum primum est: *Quod una tantum sit prædestinatio Dei.* Alterum. *Quod liberum hominis arbitrium per gratiam sanetur.* Tertium: *Quod Deus omnes homines velit salvos fieri.* Quartum: *Quod Christus pro omnibus hominibus passus sit.* Verum, hæc Synodi Carisiacæ in Gothescalcum agendi ratio, sicut & quatuor laudata Capitula, quæ ad confingendam Gothescalci doctrinam condidit eadem Synodus, valde displicerunt Patribus Concilii Valentini III. quod jussu Lotharii Imperatoris convocatum est anno DCCCLV. & cui quatuordecim Episcopi trium Provinciarum Lugdunensis, Viennensis, & Arelatenfis interfuerunt. In hoc siquidem Concilio Valentino congregati isti Episcopi, circa quæstiones de Prædestinatione, & Voluntate Dei salvandi homines, & de Redemptione Sanguinis Christi pro salute hominum effusi, quas Gothescalcus & Joannes Scotus Erigena in Ecclesiam invexerant, de quibus in Synodo Carisiaca ante biennium acutatum fuerat, ac de quibus contra Synodum Carisiacam scripserat Ecclesia Lugdunensis; circa, inquam, controversas illas quæstiones Episcopi congregati in Synodo Valentina tertia ediderunt sex Canones, quibus non solum in sententiam omnino contrariam doctrinæ quatuor Capitulis Carisiacis comprehensæ descendere videntur, sed etiam conceptis verbis Canone quarto explodunt & gravi censura perstringunt quatuor prædicta Capitula his verbis: *Porro Capitula quatuor, quæ a Concilio fratrum nostrorum minus prospecte suscepta sunt, propter inutilitatem, vel etiam noxietatem, & errorem contrarium veritati; Sed & alia novemdecim syllogismis ineptissime conclusa, & licet jactentur, nulla seculari literatura nitentia, in quibus commentum Diaboli potius, quam argumentum aliquod fidei deprehenditur, a pio auditu fidelium penitus explodimus, & ut talia & similia caveantur, per omnia auctoritate Spiritus Sancti interdiciamus.* Doctrinam Patrum Concilii Valentini, circa quæstiones controversas sex Canonibus expressam, & quatuor Capitulis Carisiacis oppositam, suo calculo comprobant Patres Concilii Lingonensis celebrati anno octingentesimo quinquagesimo nono, & Episcopi ex duodecim Provinciis eodem anno congregati in Synodo Tullensi apud Saponarias, assidentibus Carolo Calvo, ejusque nepotibus Lothario & Carolo Regibus.

H 4

D. Nec